

PRESSITEADE nr 63/23

Luxembourg, 20. aprill 2023

Kohtujuristi ettepanek kohtuasjas C-621/21 | Intervyuirasht organ na DAB pri MS (perevågivallaohvritest naised)

Aukuritegu, sundabielu ja perevågivald: kohtujurist Jean Richard de la Tour täpsustas tingimusi, mille esinemise korral võib kolmanda riigi kodanik saada rahvusvahelise kaitse

Naisele, keda ähvardab oht langeda päritoluriiki tagasipöördumise korral nende tegude ohvriks, võidakse anda pagulasseisund tema kuulumise tõttu „teatavasse sotsiaalsesse rühma“

Rahvusvahelist kaitset käsitlev direktiiv 2011/95 näeb ette tingimused kolmanda riigi kodanikele ühelt poolt pagulasseisundi ja teiselt poolt rahvusvahelise kaitse andmiseks. Põhjuste hulgas, millistel võib **pagulasseisundi** saada, on rassiline, usuline, rahvusel, poliitilistel vaadetel või teatavasse sotsiaalsesse rühma kuulumisel põhinev tagakiusamine. Direktiivis on veel täpsustatud, et **täiendav kaitse** on ette nähtud igale kolmanda riigi kodanikule, kes ei kvalifitseeru pagulaseks, kuid kellega seoses on ilmnunud mõjuv põhjus arvata, et teda ähvardaks oma päritoluriiki tagasisaatmisel reaalne oht kannatada suurt kahju. Suur kahju hõlmab surmanuhtlust, hukkamist, piinamist või ebainimlikku või väärikut alandavat kohtlemist või karistamist.

Sofia linna halduskohtul tekkisid kahtlused, kas on võimalik anda ja kui on, siis missugust liiki rahvusvahelise kaitse saab anda naissoost kurdi päritolu Türgi kodanikule, kes on usutunnistusest sunniidist moslem ja perekonnaseisu järgi lahutatud, võttes eelkõige arvesse nende vägivallaaktide laadi, mis võivad talle päritoluriiki tagasipöördumise korral osaks saada. See naine oli sunnitud abielus ning pärast mitut perevågivallaakti ja ähvardusi nii tema abikaasa kui ka tema lihase perekonna ja mehe perekonna poolt oli ta sunnitud kodunt põgenema. 2017. aastal, s.o aasta enne oma esimesest abikaasast lahutamist, sõlmis ta religioosse abielu teise mehega. Ta viibib praegu Bulgaarias ja kinnitab pädevatele asutustele, et tal on hirm, et Türgi tagasipöördumise korral ta tapetakse.

Esiteks analüüsis kohtujurist Jean Richard de la Tour tingimusi, mis peavad olema täidetud selleks, et kolmanda riigi kodanikule, kellest võib päritoluriiki tagasipöördumise korral saada aukuriteo või sundabielu ohver ning keda võivad ähvardada perevågivalla aktid, võiks **anda pagulasseisundi tema kuulumise tõttu „teatavasse sotsiaalsesse rühma“**. Ta tuletas meelde, et rahvusvahelist kaitset käsitlevas direktiivis on ette nähtud kaks kumulatiivset tingimust: ühelt poolt peab „teatava sotsiaalse rühma“ liikmetel olema ühine sünnipärane tunnus või ühine taust, mida ei saa muuta. Selles küsimuses viitas kohtujurist direktiivi 2011/95¹sätetele, milles on täpsustatud, et „teatavasse sotsiaalsesse rühma“ kuulumise kindlaksmääramisel võetakse arvesse soolisi aspekte, sealhulgas soolist identiteeti. Teiselt poolt peab sellel rühmal olema kolmandas riigis selgesti eristuv identiteet, kuna ümbritsev ühiskond tajub seda rühma erinevana.

¹ Direktiivi 2011/95 artikli 10 lõike 1 punkti d teine lõik.

Nendest tingimustest esimese puhul märkis kohtujurist, et kõnealuse naise sugu võib seostada sünnipärase tunnusega – st tema bioloogilise sooga – „mida ei saa muuta“ direktiivi tähenduses. Teise tingimuse osas täpsustas kohtujurist, et sugu on sotsioloogiline mõiste, mida kasutatakse nii, et arvesse võetakse peale bioloogilise soo ka väärtusi ja ettekujutusi, mida sellega seostatakse. Nõnda on sugu mõiste, mis peab võimaldama tuua esile selle, et ühiskonnad on heaks kiitnud ja kujundanud naiste ja meeste suhted teatavas ühiskonnas ning ebavõrdsuse, mis võib nendega kaasneda bioloogiliste erinevuste tõttu loodud meeste ja naiste rollide tõttu, ning need võivad seega aegade jooksul areneda erinevalt, olenevalt ühis- ja kogukondadest. Kohtujurist leidis seega, et naised kujutavad ainuüksi oma naiseks olemise tõttu endast näidet sotsiaalsest rühmast, mille määravad ära sünnipärase ja muutmatud tunnused, mida ühiskond võib tajuda erinevalt, olenevalt päritoluriigist, ning seda selle riigi ühiskondlike, õigus- või usuliste normide või selle kogukonna tavade tõttu, kuhu nad kuuluvad. Kohtujurist järeldas sellest, et liikmesriigi pädev asutus võib asuda seisukohale, et kõnealune naine **kuulub oma soo tõttu „teatavasse sotsiaalsesse rühma“**, kuna teda ähvardavad tema tagasipöördumise korral tõsised perevägivalda aktid, mis on teatavates kogukondades tavaks.

Kohtujurist täpsustas veel, et neid tagakiusamisakte, mis võivad kõnealusele naisele oma päritoluriigis osaks saada, võib arvesse võtta rühma selgesti eristuva identiteedi kindlaksmääramisel selles riigis. Ta leidis, et „sotsiaalse rühma“ „selgesti eristuvat identiteeti“ võimaldab iseloomustada teatavatele ohvritele osaks saava tagakiusamise laad. Direktiivis² viidatakse eriti iseloomulikele soolise vägivalda aktidele, mis on suunatud isiku vastu tema soo või identiteedi tõttu või puudutavad ebaproportsionaalselt just teatavast soost isikuid. Mis puutub perevägivalda aktidesse, siis need võivad väljenduda äärmiselt tõsistes tegudes ja korduvas vägivaldas, millega võib kaasneda isiku põhiõiguste tõsine rikkumine.

Teiseks täpsustas kohtujurist Jean Richard de la Tour, et kui tegemist on mitteriiklike osaliste poolt toime pandavate tagakiusamisaktidega, siis tuleb kontrollida, kas päritoluriigil on suutlikkus ja tahe isikut tagakiusamisaktide eest kaitsta. **Liikmesriigi pädev asutus** peab läbi viima rahvusvahelise kaitse taotluse individuaalse põhjaliku hindamise. Ta peab arvesse võtma kõiki tähtsust omavaid asjaolusid, mis puudutavad päritoluriiki, sh selle riigi õigusnormid ja nende kohaldamise viis. Selle hindamise tulemusel **peab** pädev asutus **kindlaks tegema, kas** ühelt poolt nende vägivaldaaktide põhjuste, st **asjaomase isiku teatavasse sotsiaalsesse rühma kuulumise ja teiselt poolt päritoluriigi asutuste poolse kaitse puudumise vahel on põhjuslik seos.**

Täiendava kaitse andmise kohta leidis kohtujurist, et kui liikmesriigi pädev asutus tuvastab, et päritoluriiki tagasipöördumise korral **ähvardab kodanikku oht, et ta hukatakse pere- või kogukonna au nimel, või oht, et talle saab osaks piinamine või ebainimlik või väärikut alandav kohtlemine või karistamine, mis tuleneb muu hulgas perevägivalda aktidest**, on see asutus kohustatud käsitlema neid akte „suure kahjuna“ rahvusvahelist kaitset käsitleva direktiivi tähenduses. Sellises kontekstis võib asjaomasele isikule anda täiendava kaitse.

Et teha kindlaks, kas see oht on põhjendatud, peab liikmesriigi pädev asutus tuvastama, kas selle kolmanda riigi asutused või seda valitsevad parteid või organisatsioonid tagavad selle suure kahju eest kaitse.

MÄRKUS: Kohtujuristi ettepanek ei ole Euroopa Kohtule siduv. Kohtujuristi ülesanne on täiesti sõltumatult teha Euroopa Kohtule ettepanekuid talle määratud asjade õigusliku lahenduse kohta. Euroopa Kohtu kohtunikud asuvad selles kohtuasjas nõu pidama. Kohtuotsus tehakse hiljem.

MÄRKUS: Eelotsusetaotlus võimaldab liikmesriikide kohtutel taotleda kohtuvaidluste lahendamisel Euroopa Kohtult liidu õiguse tõlgendamist või liidu õigusakti kehtivuse üle otsustamist. Euroopa Kohus ei lahenda riigisisest kohtuvaidlust. Kohtuasja lahendamine kooskõlas Euroopa Kohtu otsusega on liikmesriigi kohtu ülesanne. Euroopa

² Direktiivi 2011/95 põhjendus 30.

Kohtu otsus on ühtlasi siduv ka teiste liikmesriikide kohtutele, kes lahendavad sarnast probleemi.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Ettepaneku [terviktekst](#) on CURIA veebileheküljel alates selle ettekandmise päevast.

Täiendavat teavet annab Marta Osleja ☎ (+352) 4303 6005.

Kohtujuristi ettepaneku ettelugemisest saab pildisalvestisi „[Europe by Satellite](#)“ kaudu ☎ (+32) 2 2964106.

Hoiame ühendust!

